

University of Groningen

Career reflection

Schriemer, Arnold; Kouwen, Henk; Sorgdrager, Bas

Published in:
Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde

DOI:
[10.1007/s12498-014-0200-9](https://doi.org/10.1007/s12498-014-0200-9)

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2014

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Schriemer, A., Kouwen, H., & Sorgdrager, B. (2014). Career reflection: A must for professional musicians. *Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde*, 22(10), 457-458. <https://doi.org/10.1007/s12498-014-0200-9>

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Loopbaanbezinning, een must voor professionele musici

Arnold Schriemer, Henk Kouwen, Bas Sorgdrager

Professionele musici zijn zeer gedreven. Dat intensief musiceren met blessures en pijn gepaard gaat, is voor hen een gegeven. Ze zijn vaak moeilijk te bewegen tot een periode van rust om een blessure te laten herstellen. Van een geleidelijke opbouw van het studeren en spelen komt vaak niets terecht. Er is een drempel om een bedrijfsarts op te zoeken. Re-integratie van musici is niet altijd eenvoudig. Een re-integratietraject kan succesvoller worden als er vanaf het begin van de carriere aandacht is voor loopbaanbezinning.

Een professionele violist snijdt zich tijdens het koken in de top van de linker pink. Een huidflapje zit nog aan één kant vast. Na wat bloeden biedt een stevige pleister soelaas. Voor de meeste werkenden is dit geen enkel beletsel om de volgende dag weer aan de slag te gaan. Voor de violist betekent dit een arbeidsongeschiktheid van minimaal een week. Nadat de wond geheeld is moet de huid nog verharderen om weer voluit te kunnen spelen.

Echt complex wordt het als langdurige of blijvende gezondheidsproblemen het hervatten van het werk belemmeren. Zoals een cellist die na een peesletsel aan de linkerhand de vingers niet meer soepel op de snaren kan plaatsen. Of de hoornist die, door de hoge intrathoracale druk bij het blazen, in de loop van de tijd een onbehandelbare cardiovasculaire ontregeling ontwikkeld heeft, waardoor hij meermalen onwel is geworden op het podium. Een slagwerker die door een verlamme, niet behandelbare podiumangst niet meer in staat is mee te spelen. In dergelijke situaties zijn de mogelijkheden om iemand voor het eigen werk te behouden minimaal. Aanpassingen van werkzaamheden of voorzieningen op de werkplek zijn niet of nauwelijks mogelijk.

Als het meespelen door een medisch probleem niet meer lukt, dan volgt voor musici die werknemer zijn uiteraard een traject waarin gezocht wordt naar ander passend werk. Binnen orkesten is, mede door alle bezuinigingen, weinig ruimte om in andere niet-musicerende functies aan de slag te gaan. Dan moet de musicus al snel omzien naar passend werk elders. Dat is voor musici extra moeilijk. Ze zijn van jongs af aan intensief met

de muziek en hun instrument bezig geweest. Na een jeugd vol muziek volgt het conservatorium en daarna het professioneel musiceren. Als er tijd en energie over is wordt die vaak besteed aan kleinere ensembles en andere aan de muziek verbonden werkzaamheden, zoals lesgeven.

Er is nog een reden om vroegtijdige loopbaanbezinning te propageren. Professioneel muziek maken is topsport. Het is lang niet iedereen gegeven om dat tot de leeftijd van 67 te blijven doen. Er zijn maar beperkte mogelijkheden om oudere musici structureel in te zetten in lichtere partijen. De sector zou er daarom goed aan doen jongere musici te attenderen op kansen en mogelijkheden voor het tweede deel van de loopbaan. Er zijn daarvoor wel aanzetten zichtbaar. De CAO Orkesten voorziet tegenwoordig bijvoorbeeld in een persoonlijk budget. Dat kan ingezet worden voor 'maatregelen die een optimale en duurzame inzetbaarheid bevorderen'. Het Sociaal Fonds Orkesten bood in 2013 workshops Loopbaanbezinning aan en beheert een regeling Loopbaanbeleid.

Bij jongere musici zien wij vaker het besef dat zij niet tot hun pensionering op topniveau kunnen blijven presteren. Zij zijn meer bezig met plannen voor het tweede deel van hun loopbaan. Voor de hand ligt bijvoorbeeld het geven van muzieklessen. Maar uiteraard zijn ook heel andere invullingen mogelijk. Zoals een houtblazer van veertig die desgevraagd vertelde te overwegen zich bij te scholen tot logopedist. Daarbij zal de beheersing van de ademtechniek hem goed van pas komen. Oudere musici en hun leidinggevenden lijken echter meer afwachtend. Het onderwerp loopbaanbeleid lijkt haast een taboe voor musici, terwijl zij door het afschaffen van de prepensioenregelingen en door het oplopen van de pensioenleeftijd geconfronteerd worden met een aanmerkelijke verlenging van hun loopbaan. Daarnaast zijn er forse bezuinigingen in de cultuursector, waardoor de mogelijkheden om hen te ontzien, bijvoorbeeld door het inzetten van remplaçanten, drastisch verminderd zijn. Het is dus zowel in het belang van de orkest-werkgevers als van de musici-werknemers om tijdig te starten met het voorbereiden van een andere invulling van de loopbaan.

Arnold Schriemer

Henk Kouwen

Bas Sorgdrager

Arnold Schriemer en Henk Kouwen zijn bedrijfsarts bij HumanCapitalCare respectievelijk ArboNed, onder meer van professionele orkesten. Bas Sorgdrager is bedrijfsarts en plaatsvervangend hoofdredacteur van TBV.

Ons standpunt is dat loopbaanbezinning voor werkgever en werknemer moet starten bij indiensttreding van musici, maar dat de muziekbranche daar nog onvoldoende aandacht voor heeft. Een voorbeeld van actief en structureel loopbaanbeleid is te vinden bij de brandweer. Maar ook dichterbij de musici, bij professionele dansers. Er is een speciaal fonds dat zich richt op de omscholing van de Nederlandse dansers. Op

www.omscholingdansers.nl is daarover uitgebreide informatie te vinden.

Het is wenselijk dat musici al in het begin van hun carrière actief bezig zijn met de tweede helft van hun loopbaan. Zodat ze voorbereid zijn op de levensfase waarin ze niet meer in staat zijn op topniveau te musiceren. Zowel de orkesten als de musici doen er goed aan hier echt werk van te maken!

VOOR DE PRAKTIJK

Muziek en musiceren als arbeidsbelasting voor musici

Arnoud Brok

Is muziek maken niet altijd een genoegen? De regelmatige concertbezoeker gaat ervan uit dat musici dit beroep hebben gekozen omdat zij van muziek houden. Maar wie wat verder kijkt, en vooral luistert, komt er achter dat het beroep van musicus een hoge fysieke en psychosociale belasting met zich meebrengt. In dit artikel wil ik enige saillante problemen van musici voor het voetlicht brengen.

BEROEPSZIEKTEN VAN MUSICI

Het beroep van musicus is al oud. Reeds in de oudheid waren er hofmusici. In de Middeleeuwen trokken minstrelen zingend rond, en in de late renaissance werden de eerste orkesten gevormd en de eerste opera's opgevoerd. Het peil van die muzikanten lag niet hoog. Zo beklagde Mozart zich over de geringe bekwaamheden van de leden van het Salzburger Hoforkest, terwijl hij ook allerminst te spreken was over het lompe gedrag van de heren musici.

In de negentiende eeuw steeg de status van de musicus en ontwikkelden zich de symfonieor-

kesten. Maar ook werd er iets meer bekend over de beroepsziekten van musici. Reeds in 1926 werden zij systematisch door Kurt Singer in zijn boek *Berufskrankheiten des Musikers* beschreven. Zo is bekend dat blazers nogal eens longklachten hebben, liesbreuken ontwikkelen of problemen krijgen met hun gebit en lippen. Strijkers hebben vooral klachten over nek, schouder en arm. Keel-, long- en vooral stembandafwijkingen zijn beucht bij zangers.

MUSICEREN IN DE ORKESTBAK

Musiceren in de orkestbak was en is voor de meeste musici een onaangename bezigheid. Sommige orkestbakken zijn klein en verouderd. Daarnaast voldoen de stoelen die er zijn neergezet soms aan minimale eisen, zodat vooral de strijkers de grootste moeite hebben een houding te vinden waarin zij enige uren kunnen spelen. Dit geldt vooral voor de strijkers die dicht bij de dirigent zitten. Zij moeten hoofd en nek soms in de vreemdste bochten wringen om de dirigent te kunnen volgen.

Veel orkestbakken zijn uitgebouwd in de diepte, onder het toneel. Dit betekent dat de musici, die onder het toneel zitten, aan grote geluidsoverlast worden blootgesteld. Geluidsmetingen in de orkestbak laten zien dat tijdens *forte*-passages geluidsniveaus van meer dan 120 dB(A) worden bereikt.

Geluidsoverlast is voor musici in symfonieorkesten een steeds terugkerend probleem, zeker als er muziek van Mahler, Richard Strauss of Wagner wordt gespeeld. Musici spelen liever muziek van Mozart of Haydn, want naast welluidend, zijn deze componisten ook mild voor het oor. Zelden

A.G.M.F. Brok is bedrijfsarts en sportsarts n.p. Hij was vele jaren redactielid van Geneeskunde en Sport. Hij schrijft regelmatig over muziek en musici, onder andere voor Nationale Reisopera, v/h Opera Forum. Hij publiceerde een aantal boeken over muziek en muziekbeoefening: 'Wachten op de hoge C' en 'Zingen is topsport'.